

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
1 Aprilé st. v.
13 Aprilé st. n.

Ese in fie-care duminéca.
Redacțiunea in
Közép-utca nr. 395.

Nr. 14.

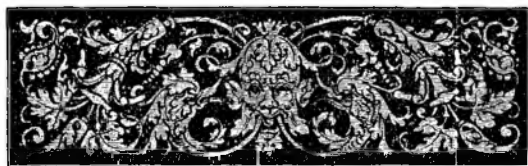
ANUL XX.
1884.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$,
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Matilda Poni.

O poveste.

Erá spre inserare! Un vânt ușor bătea,
Și frunzele pe arbori el lin le tot mișcă,
Prin erva mii de glasuri, șoptiau incetișor,
Al nopții dulce cântec, al nopții tainic dor.

Dungi roșii de lumină pe câmp se arătau,
Cu sorele de-odată, apoi ér dispăreau,
Ș-apoi își puse nóptea, ca singură stăpână,
Pe pèrul ei cel negru, a stelelor cunună

Stăteam pe malul apei și valul murmură,
Și erva lângă mine incet, incet șoptiá;
Erá din vremi trecute, o tainică poveste,
Și jalnică de mórte precum alta nu este!

Dar! jalnică de mórte, căci mórtea-i fu sfêrșitul!
Muri juna domniță de-odată cu iubitul,
Și peste-alor iubire, și vina lor cea mare,
Negrul pământ intinse tăcuta sa ertare!

Pe dél stătea atuncea palatul cel de aur,
Dar nu avea in dènsul, mai nestimat tesaur,
Decât acea femeie, ce din négră robie,
Crudul stăpân al țerii luase de soție.

Și palida femeie, cu peptul plin de dor,
Se coboriá adesa, la tinerul păstor,
Și-ací pe câmpul verde, de lună luminat,
In fericiri nebune, de lume au uitat.

Dar lumea nu-i uitase! O șóptă s'a iscat!
Pân' la stăpân ajunge cuvèntu 'nveninat,
El află tot, și gróznic ca tigru pânditor,
Să tãrie prin umbră cu setea-i de omor!

El ênsuși vré să-i védă! El ênsuși i-a védut!
Și ca un fer ferbinte prin suflet i-a trecut,
Și pân' ce stéua țilei pe cer nu rêsări,
Iubirea lor cea dulce, cu viéța lor sfêrși.

De mult au fost aceste! De mult s'au petrecut!
Trecut-au ani o mie și-o sută au trecut,
Și tot șoptesce erva și riul strălucit,
Și spun dulcea poveste, cu gróznicul sfêrșit!

Matilda Poni.

Matilda Poni.

— Portretul pe pagina de frunte. —

Și la noi românii, ca la alte popóre, primele produse literare s'au ivit pe terenul poeziei. Intèiu am avut poeți și numai după aceea au urmat cultivatorii sciințelor esacte.

De un timp încóci, in concertul poeților noștri auzim și câteva acorduri de lire femeiesci. Lucru firesc! Unde se cântă sentimente subiective, acolo și femeile trebuie să aibă un rol. Avem și noi poete.

Intre aceste, fără îndoieală, locul prim compete acesteia, al carei nume se află in fruntea acestor rânduri și al cărei portret ilustrează acuma pagina primă a foii noastre, făcând de sigur multă plăcere celor ce ne citesc.

Sunt cam cinci-spre-zece ani, de când in „Convorbiri Literare“ s'a ivit un nume nou, Matilda Cugler, semnat la niște poezii drăgălașe, scurte, dar pline de simțire. Autórea lor atrase in scurt timp atențiunea generală și cântecele privighetórei noue captivară tóte inimile.

La 1874 poeta a publicat la Iași o culegere a poeziilor sale sub titlul: „Poesii“. Șese-deci și una de poezii găsim in această carte. Cea mai mare parte sunt piese lirice și — grăbim s'adaugem — aceste sunt partea cea mai frumoasă a culegerii întregi. Prin această totodată am indicat terenul de predilecțiune al autórei. Da, dènsa e poetă lirică, cântă ceea ce simte. Ênsași ni-o spune această prè frumos in motto al cărții:

Când ceva me necășese,
Ori ce chin, ce dor să fie,
El la mine se preface
Vrènd nevrènd in poezie.

Timbrul general al acestor poezii este trist. Poeta cântă un amor nefericit. De aceea unii o comparéază cu Heine. Dar n'au dreptate. Aici nu găsim satira mușcătoare, cu atât mai puțin cinismul sarbèd al lui Heine, caracteristica nenorocitului poet germân. Nimic din aceste, ci numai espresiunea celei mai adânci simțiri de durere.

In culmea suferințelor sale, ea nu blastemă, nu-și bate joc, ci-și caută mângăere in poezie. Nu-și cere alt ceva decât să pótă cântă!

Lăsați-me să cânt in pace,
Asta e tot ce am și eu;
Pe când aveți ori ce ve place,
Lăsați-mi mie cântul meu!

Ca un ce caracteristic pentru lira Matildei Cugler, vom reproduce din această culegere următoarea poezie prè frumoasă:

Amorul teu ș-amorul meu,
De amèndoi l-am cumpeni:
Pe partea mea, fii sigur tu,
Cea mare parte ar veni.

Pe sine ênsuș se iubese
Bãrbatul in amorul seu;
Femeia in amor găsese,
Speranță, viéță, Dumneșeu.

Acea simțire-așă de sfântă
Cine-o cunoșce dintre voi?
Plăcerile ve sânt credința,
Dar a iubi scim numai noi!

Și fiind că am reproduc una, nu ne putem conțeni ca să nu cităm și următoarele strofe escelente:

Eu nu me tem de mórte,
Ușor e de murit
Când scii că pieri din lume
Neplâns și nejalit.

Dar mult me tem de viéță,
Ah! greu e de trăit,
Când singur ești in lume,
Singur și neiubit!

Acest sfășietor țipet de durere a resunat și . . . inima suferindă s'a vindecat. Ađi poeta e fericita consórtă a unui fericit bãrbat . . . Și étă-ne ajuși la

punctul, când trebuie să spunem ceva și din viața particulară a ei.

Matilda Cugler s'a născut la Iași în 1853. Părinții sei au jertfit mult pentru a-și crește fiica. Ea a învățat acasă, având de profesor pe un om de mare știință, pe un belgian numit St. Pierre. Dela el a învățat germana, franceza și italiana. Dela un bătrân preot catolic spaniol a învățat limba spaniolă și dela o amică a mamei sale limba polonă. Afară de aceste, a mai studiat latinesce și limba veche grecăscă.

Nu avea încă 10 ani, când scriea pentru sine și pentru frații sei și chiar și pentru prietene, poezii de ocaziune, pentru anul nou și altele.

Înainte cu șapte ani s'a măritat după dl Petru Poni, profesor la universitatea din Iași, care actualmente e și membru al Academiei române și — pareni-se — și deputat la cameră. Un om de mare spirit și un excelent — tată. Căci au doi copii, din care o fetiță de șese ani, care deja își face mici poezii foarte gentile.

În astfel de circumstanțe firesce că lira poetei s'a schimbat tonul. Cititorii noștri au avut ocaziune și se convinge despre aceasta, căci de zece ani dânsa onorează exclusiv „Familia cu colaborațiunea sa. Aici s'au publicat toate poeziile sale mai noue, dintre cari cea din urmă „La ferestă“ în nr. 3 din anul c., ne indică o direcțiune nouă, spre poezia familiară, un gen nu prea cultivat la noi; aici s'a publicat în 1880 și comedia sa în 2 acte și 1 tablou „Un tutor“; tot aici va urma în curând și drama sa: „Greșelile părinților“.

În mijlocul acestei activități literare, poeta nu-și uită vocațiunea de femeie măritată, de mamă. Cu toate că s-ar pute permite cu ușurință lăcșul unei guvernante, dânsa caută singură de copiii sei; ingrigesce de trupul lor ca ori care femeie fără avere și de spiritul lor ca un bun profesor. „Părinții mei — ăce dsa cunoscuților sei — au făcut mari jertfe pentru a me creșce, eu îmi plătesc datoria către dênșii, făcând pentru copiii mei acelaș lucru!“

Ce frumos plătită datorie!

I. V.

O lacrimă de milă.

— Novelă. —

In acea noapte am vădu't'o mai pe urmă. Ochii ei se 'ntelniră cu ai mei și pe neveste me 'ntorsei cu dispreț. Disprețul ucigașului. Ea cobori genele — să nu me vedă — și par că voiă a-mi ăce: „Veđi, veđi ce păcat! Acum ai să te respunđi naintea legii, naintea ómenilor, naintea lui Dumnezeu, pentru fărădelegea, la care în un cés rău te-au împins păcatele!“ Sărmanul de mine, sărmană maică mea! Pentru ce m'am născut în astă lume? Ca să ajung — a fi ucigaș? Cine s'ar fi putut așteptă la așa ceva dela mine? Eu — care din copilărie eram crescut în frica lui Dăeu, eu — cu purtare totdeuna bună — să ajung dintr'odată ucigaș? — -- Așa sânt tineretele. Focul lor intr'o clipită la mare pacoste te pôte 'mpinge. Feriți-ve copii, căci sângele tinerilor e ferbinte și când acela clocotesce în vinele cele fragide — ușor ve puteți nenoroci, cum m'am nenorocit eu — păcatele mele!

Abiă sfârși moș Toma și vorbele lui se 'necară pe nesimțite, din ochii lui focosi se vėrsau lacrimi și pieptu-i scăpă un suspin — dureros suspin. Cioban — credinciosul căne — sta lângă el neclintit pe doue labe, încordându-și din când în când selbatica privire la moșul — ce plângea cu amărăciune.

Noi patru la numer, cari făceam o excursiune la munte, stam așezați pe lângă mēsa 'ntinsă pe pașițe — naintea colibii dela stână — și care se compunea din cėunul cu mămăligă, un ghiob cu brânză sărată, urdă, caș prospēt, lapte, zăr, jintiță, slănină și alte lucruri, precum salame, șuncă, feluriți cărnați, un fidileș cu vin, un ulcior cu apă, o pungă cu tutun ș. a. tot ce aveam cu noi. Bucatele se petreceau cu gust, căci toți aveam poftă de măncare. Ce nu poți mănca acasă — du la munte! — ăce munteanul. Focul — nutrit mereu din surcelele și vrėsurile adunate clae — grămadă — schinteia naintea noastră și fușteii se rotiau în vėzduh.

— Lasă, moș Tomă, nu-ți mai face cėsuri amare! — ăce Miron, un flăcău cam de-o 19—20 de primăveri, care ne eră călăuz noue celor patru.

— Ce durere ai în sufletul Dumitale, moșule? Spune — s'o scim și noi — și să-ți ajutăm decă va fi chip! — gră Vasile — poreclit Florescu — și care eră mai sfătos ca noi ceialalți. Noi la rėndul nost așteptam cu sete — s'auđim din graiul moșului pățania Dumisale.

Se mai linisci moșul puțin, își luă fluierul la mână și ne cãntă o doină, o doină — de care plângeau și munții — așa eră de tristă și de jalnică. Clătinatul frunzelor și vibrarea lină a eterului insotiau cãntecul mahnitului moș. Noi stam nemișcați, căci glasul rėsună adănc și farmecul lui — trist și dureros cum eră — ne-a pus pe toți în gândiri, er firul gândirilor se tot măriă, ca să nu-și mai aibă capēt. Jos înspre vale se auđiă — cum șerpuiă părăuășul isvorului de munte cu apă curată și rece ca slouul de streșină.

Pe cer se ivise Carul, Cloșca cu puii, Plugușorul și alte stele, cari își au frumosul nume — dat de popor. Blandele oi — culcate mai înspre vale — păreau niște trandafiri albi. Muntele chiar cu inverđitele-i poeni, cari se rėsfățau pe cōstele lui, ca pe-o mēsa 'ntinsă — părea părăsit de ori-ce ființă. Totul durmiă în tăcerea nopții. Numai ici și colo se mai auđiă din când în când urletul unui căne — ca un semn prevestitor.

Frumosă e viața din cetate, frumoasă viața dela țeră, dar cu viața dela munte nu se pôte asemēnă nici una. O noapte, o noapte numai să fi petrecut acolo — la munte — și ai da ani din scurta-ți vieță, ca să te mai poți imbētă odată de acel farmec plăcut, să te mai poți adăpă odată din acea apă minunată — curată ca cristalul, să-ți mai poți face acelea iluzii, cari se stėrnesc în sufletul teu — petrecēnd acolo.

O nenorociți locuitori ai cetăților! Aveți în cetățile vōstre multe și mai multe, aveți în mijlocul vōstru plăceri peste plăceri; dar ve lipsesce cea mai de căpetenie — dulcēța cea mai mare — viața dela munte. Aceea n'o puteți aduce în mijlocul vōstru. Mergeți acolo — dați bogățiile vōstre în schimb p'acea vieță!

Vieța e un vis — și vis plăcut ca la munte, nu este.

Pēcuarul — locuitorul muntelui — n'are multe nădejdi, n'are multe dorinți. El se 'ndestulesce cu ce are — cu sōrtea dată de natura mamă — și din ogașul cumpētului cu anevoie l'ai putē scōte. Fluierul îl intovărășesce din đori până 'n amurgul serii. Acela-l inveselesce, acela — credincios soț în bine și 'n rău — îl mângăe, când pe serina-i față se arată, când în sufletul lui se incuibă — durere și intristare.

Mare ești Tu Dómne — și minunate lucrurile Tale!

Atari gândiri me cuprinseră și pe mine — și decă moș Toma nu le-ar fi curmat firul prin sėvėrșirea jal-

nicului cântec, cine sci — ce mi s'ar mai fi nălucit prin minte! ?

Mai trase moș Toma o dușcă din cel fidileș și după ce se mai reculese — își astupă lula cu un jar din tăciunii, cari acum nu mai ardeau cu pară — și mai dîcînd un „bogdaproste” — începî :

* * *

— Să m'ascultați — dragii mei de cuconași — și ve voi povesti, cum am ajuns eu în starea 'n care me aflați ađi. Luați pildă din vorbele mele și nu veți lunea nici odată la așa păcat!

— Sînt trecuți 40 de ani de atunci. Eram și eu holtei pe vremea aceea. Bună-óră cum sînteți dvóstră a-stăđi. Tata nu eră cel mai gazdă 'n sat, dar nici lipse mari n'avea. Avea 'n ășa românu' — de tóte la casă. Și tata și mama erau harnici — ómeni crescuți cu lucru. Mai mult agonisiam, decăt cheltuiau — și așa starea lor se 'mbuniá — vėđend cu ochii. Ađi cumpėrau din cástig un hat de pămėnt, máne altă falcă, din belșugul de poimáne își inmulțiau vitele și așa din ăi în ăi apuceau tot la mai mult. Telechiul (ograda) lor eră plin de pomi roditori, ér din pómele acelora dobândiau frumos cástig, căci pe la Arad, pe la Seghedin, pe la Orade, pe la Sătmar și pe unde mai umblă tata cu ele — se plătiau scump. Mama eră căt țineau ciresese și vișinele, uscă la ele; tómnă uscă prune, mere și pere, făcea liptar și prindeau bine la casă 'n postul cel mare.

— Prunci n'aveau alții afară de mine. Mai avuseră unul — dar acela murise încă în fașe. Dđeu să-l ierte și să-l hodiněscă în loc de verdėtă! căci drag mai eră naintea mamii — și multe lacrimi se vėrsară și se stórsēră din ochii ei, cánd muri Melentie. Sėrmanul Melentie! Ei de, el eră cel mai mic.

Cánd pomeni moșul de Melentie — o lacrimă se scăpă din ochii lui și glasu-i slăbi pe o vreme. Eu — țin minte — m'am întors cu duioște — vėđend durerea care-i apėsă inima.

*

— Iși puseră 'n gánd părinții — să me creșcă cu-viincios și să me facă moștén pe moșia lor. De școlă la sate nu se pomeniá p'atunci. N'am putut fi pãrtăș de ea. Me 'nvėtase mama — evlavióșă ce eră — încă de mic rugăciunile, cari le-a auđit și ea din moși — strămoși. Altă carte n'am invėtat.

— Tata me luá cu el la lucrul cãmpului și me deprindea la tóte. Cánd implinisem 14 ani, țineam de córnela plugului. Obicínuit eram și cu dibăcie me pricepeam la sapă, la cósă, la firez și la alte unelte și scule țărănesci. Tot ce mi-se arėtá odată — scieam face. Pentru că eram ușor de 'nvėtătură și ce-i drept — și simțiam bucuria lucrului.

— Munca făcuse din mine un fecior svelt și ușor. Me 'ntreceam cu cei de vėrsta mea în lucru și așa chibzuim trebuia, de eu totđeuna isbutiam a-i dovedi.

— Și tare eram căt dece. De se 'ntėmplá în o duminecă, séu în o ăi de prasnic, séu și cánd mergeam cu marhėle la pășune în țėrină ori pe deluț — să me 'ntėlnesc cu vėrsteni de-ai mei, incepeam la luptă drėptă — de-a trântitul — și spre mirarea tuturor eu eram biruitorul. Pentru aceea tot natul — care me cunoscea — imi dicea în batjoc — „Urieșul Satului”. Dar imi plăcea acel nume — și me fálIAM cu el.

*

— Nu sciú, unde am cunoscut mai întėiu pe Sănziana. În horă — séu în șeđetóre? Nu sciú. Dar de câte-ori i trăgeam cu ochiul — ea-mi respundea cu acel zimbet drăgálaș, pe care numai ea-l avea însușit. În horă jucam cu Sănziana, Sănziana cu mine și ér

asă și tot așa până ce ivirea serii ne 'mprăscíá petrecania. În șeđetóre nime nu cuteză să-i ridice fusul de jos și să-i vorbescă — ca mine — vorbe de dragoste.

— Nu cunoscea părinți Sănziana și nici nu eră din satul nost — ci din un sat máginaș. Părinții ei — Dđeu să-i ierte — se cutropiră de vreme în pămėnt și Părintele Tănasă o luase „de suflet”. Toți o numiau Sănziana popii. Dđeu să-l hodiněscă în sinul lui Avram, căci bun eră la inimă și milostiv pentru toți — Părintele Tănasă.

— Sănziana eră bună mână mai eră la casa Sfinției Sale. Abiá se crepă de ăiuă și o întėlniam séu la țirău cu șofeiu' (ciuberașul), séu la vale cu vitele. Cătră amiėđ ducea sorbitură lucrătorilor dela cãmp, după prãnd munciá la spėlatul și intinsul pânzei, ori se petrecea cu impletirea jirebiei din fuiórele tórse peste ėrnă. Totđeuna me vedea cu ochi buni, őr eu nu me puteam despărți de ea — așa-mi eră de dragă. Și din pricina aceea ceialaltii feciori și fete ne pismuiau, vėđendu-ne șopotind unul altuia vorbe de dragoste — și cánd erau fătış doi din acei pismuitori, își ăiceau cu gură mórta „ěr s'o 'ntėlnit Urieșul Satului cu Sănziana popii”. Așa sînt gurile rele . . . Tăcerea e ca mierea — și noi nici nu-i băgam în sémă.

— Și frumósă mai eră — arđ'o focul. N'avea pãreche 'n tot ținutul. Fața ei ca mėrul, gura ei ca mura, ochii ei ca corbul, ținuta-i mlădiósă, umblėtu-i ușor și sprinten. C'un cuvėnt — ăină ruptă din sóre.

*

— Dar ce-o fost verde s'o uscat, ce-o fost dulce s'o păpat — spune ăicala romănescă. Așa și cu dragostea nóstră. Cánd me socotiam mai fericit, atunci o întėmplare imi întórse norocul pe dos.

— Implinisem 20 de ani și veni trėba la sórte — amară sórte. Trebuia să-mi implinesc anii de cătănie, să slujesc țėrii și impėratului. Intrebuintat'a tata tóte mijlócele — să me scape — dar ce nu s'a putut, nu s'a putut. Nici o scădere trupescă nu au găsit domni — ca să me scape. Úrsitelor nu te poți impotrivi!

(Incheierea va urmá.)

Alesandru Tuducescu.

M o n o l o g

Din „Cėrta pentru nimica”.

(Comedie într'un act.)

Scena IV.

IORGU (singur, sosind acasă nóptea cam tãrđtu.)

Brrr! Ce vėnt aspru-afară! Ce ger fără 'ndurare!

Se vėră pe sub haine-ți, te 'nțėpă cu-alui ghiare.

De-ți tremură și dinții . . .

(Uitându-se în giur prin salon.)

Pe cánd în acest loc

Și focul cald din sobă, și al iubirii foc

Din inima Elenei arđend cu dor m'aștėptă,

Și-un raiu de fericire în sufletu-mi deștėptă . . .

Ah! cánd mėșor cu gándul viėța-mi din trecut:

De-un lung fior de ghiață simt pieptu-mi străbătut . . .

Jură reci, fără simțire, ce preferiți a duce

Un traiu lin, singuratec, în care nu străluce

O rađă de iubire: ăeu, ve compătinesc,

Și-a vóstră viėță tristă ađi mórte o numesc . . .

Voi nu sciți că în lume, de este fericire,

Ea se găsesce numai în raiul de iubire,

In sfânta legătură ce legă pe pământ
 O inimă de alta prin vecinic jurământ!
 Iubita mea Elena!... Eră o copilă
 Cu roze vîi pe față, cu zimbet pe guriță;
 Am întîlnit-o 'n cale-mi într'un moment ceresc,
 Și traiul meu de-atuncea e traiu dumnezeesc...
 Când simt pe-a mele buze al ei sărut ferbinte,
 Imi vine, deu, a crede, că eu dîr mai nainte
 Nici nu trăiam in lume, că traiu-mi holteesc
 N'a fost decăt părere, și cuget că trăiesc
 Acum numai de-o lună, decănd in legătură
 Cu dînsa și vieță și lume și natură,
 Și totul, ce privirea-mi zărește pe pământ,
 Imi pare-atât de dulce, de tainic și de sfânt...
 (Indreptându-se spre ușa din stînga.)
 Dar să vedem, ce face? Nu s'a supărat ore?
 E vremea 'naintată... Sînt un-spre-dece ore...
 Ai dracului prietini!... De vrei, ori de nu vrei:
 Când le-ai cădūt pe mână, nu poți să scapi de ei...
 Cum am putut eu ore să uit așa de mult
 Pe scumpa mea Elena, și-a lor flăcări s'ascult?...
 Petru Dulfu.

Nunta Românească.

Multe fenomene interesante se găsesc in vieța Românului, cari au cu atît mai multă valoare, cu cît in prezent el incepe a se modernisă și a se perde de învîlțitura lui romană, ce nu i-o au putut rupe nici migrațiunile popórelor barbare și nici atâtea sute de ani de sclăvie și grea urgie. Ne aflăm in timpul, in care Românul scăpăt atît prin vina lui proprie, cît și prin răutatea inamicilor sei, vre să ajungă prin o săritură aceea, ce alte națiuni de abia au ajuns prin o muncă grea de sute de ani. Prin imitarea orbise și rău înțelșă a instituțiunilor și datinelor franceze, germăne, polone și magiare, el a devenit o miniatură de Frances, Germán, Polon și Magiar, dară nu Frances, Germán și Magiar adevărat, ci Frances, Germán și Magiar rău. Instituțiunile și datinele române deveniră la Români disprețuite, și Românul căută cum mai iute să le uite și să le evite; un fenomen, ce cu greu il vom găsi la popórele din Europa occidentală, unde la o cultură mai înaltă se țin datinele vechi cu o tenacitate încă greu de priceput.

Asta-i prima cauză a uitării datinelor și instituțiunilor române.

Altă cauză a fost insă ocupațiunile străine a unor provincie romănesci, prin cari s'au introdus datinele și instituțiunile străine, cari au delăturat cele romănesci ca necorespunzătoare unei culture adevărate.

Urmarea a fost, că după trei-deci de ani după ocuparea Bucovinei aflăm in Bucovina că Românii Bucovineni se intreceau in schimosirea numelor lor, spre a i dá o aparență polonă, de cari nume găsim astăzi atît de multe in Bucovina, unde ai gândi, pare că elementul Român fu strivit de o fostă cultură polonă din țeră. In România insă găsim limba francesă pătrunsă mai că in toate clasele societății, imitând pe Franceși in toate, pare că ar fi fost ei străbunii lor.

Nu-i mirare deci, că in ast fel de circumstări de modernizare se perd necontentit din di in di instituțiunile, datinele și tradițiunile române, și că locul lor il ocupă cele străine. Moda cea nemilosă și fără gust strivesce la Români însușirile cele mai plăcute și scumpe ale vieții populare române.

In timpurile aste desastrose pentru datinele și instituțiunile române au perdut și nunțile mult din való-

rea lor de odinioră. Ele nu se mai serbeză acú ca odinioră. Mai nainte o nuntă ținea trei zile și Românul isprăvia mai multe ceremonii, ce i reamintiau descendența lui, ca in vieța conjugală să nu părăsescă de loc simțul național. Acú-s timpurile mai grele! Ceremoniile s'au părăsit ca próste și o di de nuntă e destul. La nunțile romănesci moderne s'au părăsit toate tradițiunile naționale și ele nu se deosebesc acú in nimică de nunțile din Viena, Germănia și Francia, de și acolo la stările cele mai innale se tine încă riguros la unele tradiții din trecut. Acú nu se mai țin la o nuntă romănescă orațiile cele vestite din trecut și de petelă nici nu se scie, că existe; ele se observă încă ici coela in cotunurile cele mai depărtate ale țeranilor români.

Colecțiunea cea mai bună a datinelor usitate la nunțile romănesci e fără indoielă cea a dlui Simeon Fl. Marian, publicată in „Familia“ din a. 1867. Dl Ispirescu și I. C. Fundescu au cules mai multe orații, ce se țin la nunți. Dl de Kotzebue a descris in cartea sa „Din Moldovă“, 1852 (germănesce) și in „Lascar Viorescu“ (germ.) cu mult talent nunta romănescă; asemenea bună descriere a apărut in foia germăna „Gartenlaube“ din a. 1883. Descrierea nunții romănesci de cătră dl Teodor Margot in cartea sa: „O viațorie (?) in cele 17 districte ale României“, Bucuresci 1859, e defectosă.

La o nuntă romănescă se destinge pețitul, petela, cununia și festivitarea după cununie. Fiesce-care are ceremonialul seu deosebit și o parte fără de alta nu pôte să existe.

I.

P e ț i t u l .

La poporul Român n'a ajuns încă reclamele de insurături de prin gazete, cum se găsesc in Viena (in gazeta „Tagblatt“) seu și chiar in unele foi din Iași. Dară e și adevărat, că Românul nu se însoră totdeauna din amor, de și poesile populare ni arată atâția eroi și atâtea eroine amoróse și atâtea idealuri de amor. Proverbul român dice: „insoră-te până nu-ți trece vremea“, căci „vieța necăsătorită la bētrănețe e cea mai urită“, dară „insurătorea de tiner e ca gustarea de diminetă“. Adeca idee de a nu remănē fără sprigin moral și material la bētrănețe, cum și plăcerile și folósele unei vieți conjugale sînt motivele principale ale căsătoriei. Și Românul ține mult la proverbele sale. Un bētrán țeran neinsurat nici nu se găsese; așa unul ar deveni de risul satului. De aceștia se găsesc numai in țre Români culți și invēțați. Dice poporul român:

„Ori te 'nsoră,
 Ori te fă ostaș,
 Ori fă-te calugar“.

El își are de mactimă: „Omul o nevastă și o picică, trebe să aibă in casă“, „nevasta cu minte bună — e bărbatului cunună“; „decă móre nevasta, se duce jumătate lumea; decă móre și bărbatul se isprăvesce lumea“, și „ceea ce sevrșese muierea, nu pôte sevrși nimenea“.

O fētă bētrână devine la poporul român o cara lumii, și de aceea arare-ori se găsesc fete bētrâne nemăritate in țerani, doră nu se dice insedar: „totdeauna fețișoră mărită pe fețișoră“. Dice și dicala vechie:

„Alăuta dice 'n strună:
 Ori ce frumusică jună!
 Eră toba dice: lasă,
 Ca s'o vedem și mirésă“.

Românca de regulă e frumósă și drăgălașe, — ea are după cum se dice: „un vin 'ncóce“. Albēța lău-

dată la clasele culte nu e pré lăudată la popor; el dice: „ce folos de albătă, decă n'are un vino 'ncóce“. O fătă română găsece de regulă un bun bărbat; mai greu e însă, când sânt multe fete in casă: „cine are fete multe, însă mulți măgari“. Dară și când feta e urită, atuncia i atrage zestrea ei bogată un mire:

„Miile și sutele,
Mărită slutele“

și feta tot s'a măritat. Și n'are ea zestre, atuncia

„Feta pân'-ii mărită,
Țile negre-i inodă“.

La bărbat Românul nu cere să fie frumos. „Bărbatul să fie puțințel mai frumos de cât dracul“.

„Fie-un bêt descogiat,
Tot se numescă bărbat“.

Dela bărbat Românul cere însă, să fie el in stare, de a susține femeia și copiii sei, căci „mujeria multe cere“. De aceea Românul caută încă naintea pețitului de a se îngriji cu toate spre traiul conugal. Părinții junelui i cedeză o grădină seu câmp, pe care își face el căsuța sa și după ce o a arangiat și camera și-a implut cu victualele trebuincioase, se gândesc de Maria seu Elenuța sa, cu care a convenit atât de adese vora trecută, și cu care a șoptit atât de mult: cu asta vrea să se căsătorească el. Nu însădar ne spune dicala: „in șopte trebuie să fie și vrea-o diavolie“. Și apoi:

„Decă inima îți cere:
Te însă, ia mujerie“.

Dară de n'are vrea-una, atuncia interesul seu personal află iute ce-i trebuie, și de nu, „alege — până culege“, căci „cine alege, in urmă culege“.

Poporul român e o comoră adevărată in privința alegerii miresei și consoței sale viitoare, unde realitatea și viața practică atât de mult covârșesc. El sfătuesce însăștelului: „să-ți iai nevastă de potri va ta“. „De n'ai bani, nu luă cu zestre, ca să nu-ți dică: taci tu, să vorbesc eu“, dară „ia-ți nevastă săracă, ca să-ți dică: „fă ce scii tu“. Se plânge nu unul apoi, că „pentru bani luai bătrână și me băgai la stăpână“. „Să nu te blasteme cineva, s'ajungi sluga la cai albi, și stăpân femeie să aibi“. Apoi: „Să-ți iai nevastă de casă, nici urită, nici frumoasă“. „Caută mujeria să-ți placă ție, ér nu altora“, căci „vinul bun și nevasta frumoasă sânt doue otrăvi dulci pentru om“. „Pânză și nevastă nóptea să nu-ți alegi“. „Nici pânză, nici mujerie să nu cumperi la luminare, că și una și alta la „ață te înșelă“. „Sărută p' o orbă, dar i caută și in ochi“, ca să nu-ți se întemple, că „ai gândit să iai pe Stana și ai luat pe satana“. „Ține-te numai de una, nu sări din una 'n alta“.

Junele însăștel își alege de regulă doi seu trei ómeni, cari se pornesc la pețit. Aceștia se imbracă in straele lor cele mai bune și se pornesc ori călare ori pe ios, după cum sânt de bogați, spre locuința fetei. „Bun ajuns“ i dice tatăl fetei la intrare; „bună diuă“ dic pețitorii și se aședă cu gravitate pe laiță, spriginind mâinile pe barba lor. Cel mai bătrân dintre dênșii începe a peți pentru tinerul, dicând, că ducându-se la vênătore prin toate locurile, prin păduri, poene și câmpii, nimeri de o căprioră frumoasă și svelță, ce au fugarit-o până 'n casa tatălui fetei; il intrăbă ori de n'a vedut-o? Atuncia respunde tata: „v'ati greșit, astfel de caprioră nu se află in casa mea; căutați-o, póte o veți află. Se aduce bunica. Tatăl i intrăbă: căutați pe aceștia? Protestând pețitorii, se arată muma fetei, și nefiind nici asta, se aduce slujnica slută a casei, unde pețitorii protesteză energie contra atarei căpriore. Atuncia se arată rușinată feta dorită, ținenc mâinile peste

obraz, și tata i dá înțelegerea sa la măritiș, trătând pe pețitori cu rachiu seu vin, cari i uréză necontentit „noroc“. Despre zestre tratéză seu pețitorii seu părinții amânduror tineri, convenind anume pentru asta mai târziu. Dară de nu-i înțeles tatăl cu maritișul, atuncia percurg negoțările necontentit între tinerul și părinții fetei prin mijlocirea pețitorilor, până ce se induplecă tatăl fetei a dice un „da“. Decă tatăl fetei cu toate acestea resistă, atuncia tinerul caută de a fură feta. Decă tatăl nu izbutesce a-i prinde in restimp de o nópte, atuncia după datina vechie se socotesce, că el a dat înțelegerea sa la măritiș. Asta-i o datină săntă la poporul român și nici un țeran nu s'a ademenit încă de a pəri pe tinerul la justiție. La așa un furt se observă de regulă a doua di la întâlnire o scenă împăcătore între amoresați și părinții fetei. Românul respectă intru mult dragostea copiilor sei: „cine 'n dragoste nu crede, n'ar mai călca erbă verde“, și se scie cât desfânt ține Românul proverbele sale.

La rentórcere pețitorii tratéză pe fie-care, ce-l întâlnesc, din plosca de rachiu seu vin, povestind de logodna sêvêrșită.

O logodnă cu petrecere și joc Românul nu cunosce.

II.

P e t é l a.

Țeranul român serbeză cununia de regulă duminica seu in sêrbători, arare-ori in zilele de rând ale sêptemănei. Sâmbetă seu de-i aședată cununia pe o sêrbătore, cu o di înainte se serbeză petela, fără de care o nuntă românescă nu póte să existe.

La inteligința română petela nu se mai observă; in ziua petelei Românul inteliginte nu serbeză încă, el face atuncia preparările sale pentru ziua cununiei. La Românul inteliginte ceremonialul religios a inlocuit intru mult ceremoniile tradiționale, trăvestitóre de istorie; nunta Românului inteliginte a devenit mai cosmopolită, innecată de a fi particulară-națională.

Petela deci e cunoscută numai la țeranul român și se observă încă ici coala in Moldova, dară și aci redusă la proporții tare mici. Și totuși ea este remașita unei tradiții vechi, ce se perde in intunericul anticității, și ale cărei urme le aflăm in Normandia.

Cu o di nainte de cununie óspeții cei mai de aproape se adună in casa miresei. Mirésa se aședă cu ochi plecați spre pământ și drujbele și vătăjeii și indecomun tinerii încep de a reschiă firele de aur, din cari se compune petela.

Mirésa română nu pórtă ca mirésa moderna un vél alb dela cap până la picioare, ci petelă, care constă din fire de aur, ce de pe ambele părți ale capului atêrnă peste umeri ca cosițe despletite până la glesne.

Tristă și tăcută, cu ochi plecați la pământ, șede mirésa și așteptă până ce i se gătesce podóba de nuntă: adeca petela. Vătăjeii și drujbele însă reschiesc firele de aur între risete și glume. In urmă petela e gata și drujbele o pun pe capul miresei. Și frumos arată așa o mirésă in podóba asta de aur! Lăutarii încep a cântă.

Și acești lăutari?

Ei sânt țigani, cari arare-ori sânt peptenați, cu pèrul sburlit, dară după mișcările lor trebuie a înțelegi, că ei nu-s așa de scápăiați și in arta lor musicală. Țiganul mișcă la cântare tot trupul, inhólbă ochii și mișcă capul, ca cum ar dá tactul. Cine-i acela, care ar resista musicanților? Vrênd nevrend seduce țiganul pe tinerii la joc și jocurile „hora“ și „Romana“ se schimbă necontentit. Numai mirésa nu jócă. Ea șede încă tot contemplativă. Nu-i șagă! Ea se mărită și „măritișul te légă de mâni și de picioare“. Vine și timpul

mesei, unde nu lipsesc „orații” în versuri, ținute de nuntași.

Ele sînt nu fără mic interes. Orațiile acestea s'au publicat de cătră dl S. Fl. Marian în „Familia” din a. 1867.

După mesă părinții miresei se aședă, și mirele și mirésa se apropie de a primi binecuvîntarea lor, după care se nasce un alarm nedescris în locuință. Vornicelul este totdeuna sufletul acestor drăcii, de aceea se și alege el cu multă precauțiune. Și toți îl ascultă; nu însădar are el un bêt în mână, dela care spîndură o batistă, care la mișcarea bêtului pare a fi o flamură a unui comandant.

Batistă e de diferite colori, dară totdeuna e brodată de asupra cu aur. Ea se numesce ceoréuă.

După acest vornicel, care comandăză neconținut cu bêtul seu, se duc toți oșpeții în ogradă. Ei încep a injugă boii la car și a inhămă caii, cărând ce vîd din casă și aședându-le în car, se înțelege, de regulă mai mult de cât cuprinde o zestre a unei fete bogate. Cei din casă se opun, dară nu li ajută nimic; nici nu pré ajutor refugiu, să plătescă mirele vama pentru obiectele scóse cu nu pré mare politetă. Carul se imple și ia dimensiuni enorme.

Dară mirésa nu se pré bucură de privirea unei atât de mare zestre.

Ea, sêrmana, e silită sub strigătele și chiuturile nuntășilor de a se cătără sus pe car și a se aședă acolo.

Ea are însă despăgubirea în privelisceea cea mare din vêrful carului. Dară și cu asta sêrmana are puțin noroc. Oșpeții sînt câte odată tare malitioși, căci ei i învelesc fața cu un sovon.

Într'o di atât de ponderosă pentru mirésă, nuntașii nu i-au găsit mai bun loc, ca acolo sus pe vêrful carului, pe acarelele vîtorei ei gospoderii, secum portans! Abstragend de partea șagace a acestei ceremonii, putem dice, că ceremonia asta manifestă o cruzime neauđită cătră mirésă. A ei sôrte se pôte prevedé dară ușor. Dară din altă parte ea e o dovédă firmă pentru anticitatea ei, a cărei origine trebuie să o cătăm în intunericul anticității.

Părinții miresei i mai dau în a lor mare dragoste și pré mare grige pentru vîtorul ei, încă și un colac din făină de grâu în formă de cruce, pe care mirésa îl pune pe capul ei, frângendu-l și aruncând fărămăturile lui în jos de pe car. Cu asta își sburlesce sêrmana mirésă toaleta ei de cap cu totul.

Pe când mirésa-i silită a se cătără ca o caprióră pe vêrful carului plin și în urmă a-și sburli tótă toaleta cu colac, mirele e mult mai norocos. El se aședă pe un cal și călăresce lângă carul, care duce consórta sa cu tótă zestrea ei portativă, admirând când una când alta.

În unele părți romănesci vornicelul al doilea duce așa numitul „brad al nunții”, care e o ramură de brad verde, ornată cu panglici de diferite nuanțe, cu un glob de hârtie aurită, care apoi se aședă pe casa mirelui.

La un semn dat de cătră ceremonierul, domnul vornicel, se mișcă carul festiv cu mirésa pe vêrful lui între impuscături și chiuturi spre locuința mirelui. Ajungend carul la locuința mirelui, se aștern covóre dela ușa casei până la carul, carele aduse pe mirésa, ca nu cumva ea să calce pe pămînt, acest ideal devenit de odată. Acù se iscă o cêrtă nu îndelungată între oșpeții și părinții mirelui, care de regulă decurge în versuri. Nu lipsesc ația și scene comice și glume. Și în locuința mirelui începe érá jocul împreunat cu mîncări și beuturi. De abiă spre deminétă se îndepărtézá oșpeții, cei remași se culcă și mirésa se păzesce de 2 drujbe. Scena sentinelei e admirabilă.

La țeranul român se serbézá nunta de odată și la

mirésa și la mirele. De se întêmplă, că mirele e din alt sat, atunci se duc după petelă toți oșpeții în satul mirelui și cununia se sêvêrșesce în satul lui. De-s amêndoi dintr'un sat, atunci oșpeții miresei se duc după petela sêvêrșită în locuința mirelui, unde se petrec în jocuri și în mîncări și beuturi tótă nóptea. La clasele culte române însă se serbă nunta mai nainte numai în locuința miresei și la sosirea tinerei părechi în locuința lor nouă se serbă numai o petrecere.

(Înceierea va urmá.)

Dionisiu O. Olinescu.

Descoperiri și invențiuni noue.

Omul preistoric este el un mit? Dêcă descoperirea de care avem să vorbim este adevêrată, atunci nu putem să ne indoim în acesta privință. Cu ocazia săprării galeriei unei mine la Bully-Grenay, s'a descoperit o cavernă în care s'afă cinci corpuri de ómeni fosili: un bărbat, doue femei și doi copii, avênd mărimea de doi metri doue-deci și șapte c. m., un metru noue-deci și șese c. m., un metru trei-deci c. m. și un metru opt-spre-dece c. m. S'au mai găsit asemenea sfărâmături de arme și unelte de lemn petrificat și de piétră, și numeróse fragmente de mamifere și pesci. — Într'o a doua cameră suterauă s'au găsit un-spre-dece corpuri de ómeni de dimensiuni mari, mai multe animale și un mare numer de obiecte diverse și de pietre prețioșe. Pe ziduri s'afă desinate tot felul de lupte de ómeni cu animale gigantice. O a treia cameră mult mai mare, pare că este gólă. Până acum n'a putut să între nimeni în intru din cauza gazului carbonic. Corpurile fosile s'au scos afară; cinci din ele vor fi espuse la primăria Lens. Celelalte se vor trâmite la Lille pentru a fi studiate și espuse în amfiteatrul facultății de sciințe. Se așteptă represintanți dela academia de sciințe și dela British Museum, preveniți deja prin telegraf, pentru a esamină aceste descoperiri, cari sînt de sigur dintre cele mai însemnate.

O descoperire archeologică. Se scrie din Freiburg „Jurnalului de Geneva”: O descoperire interesantă s'a făcut acum câțva timp, într'un tumulus din împregiurimile dela Lentigny. S'a descoperit o brățea de aur curat d'o greutate de 12 grame și de un diametru de 55 milimetri. Brățéua e ca un tub în formă octogonală, a căreia fețe sînt împodobite cu desene geometrice consistând în bețe rupte cu puncte mici la fiecare interval. Acest desen alternézá cu un altul care se compune dintr'o serie de mici cercuri și care ar puté fi comparate la nevoie cu ornamentele de pe colónele arhitectonice. Acest gen de lucrare, precum și puritatea materiei, ne dá siguranța deplină că acest obiect este de origine etruscă. El are în adevêr mari analogii cu coróna de aur care se găsesce în museul din Freiburg. Brățéua este acum în posesiunea dlui Weissenbach, giuvaergiu din Freiburg.

Alta descoperire. O cãlêtor germán, dl Sester, care a strãbãtut tótă Asia mică ca să facă cercetări archeologice, a descoperit pe țărmurile Eufратului, în locul unde acest fluviu își face un drum prin muntele Tauru, niște monumente care au proporțiuni uriașe și care au ramas necunoscute până acum. Pe un munte care are doue mii metri înălțime, se afă remășițele unor clădiri care au până la opt-spre-dece metri înălțime, și care sînt acoperite cu inscripțiuni ne atinse, dar pân' acum necitite. Aceste monumente par a fi anterioré epocii asiriane. În vecinătatea acestor monumente se vede mormêntul regal al Comagenilor.

Cronică buceureșcă.

19/31 martie 1884.

(Post și rugăciuni. — Păcatele unei direcțiuni — „Dama cu Camelii”. — Dumas tatăl și Dumas fiul. — Reprezentațiunile aristocrației. — Celine Chaumont.)

Ori cum, zilele tot nu trec însădar: cu ele vedem multe și auzim și mai multe încă, și decă se duc luând cu ele tot ceea ce-am vădit și-am auzit, luând de multe ori chiar tot ce-am simțit, totuși ne lasă ceva: amintirile, singurul lucru pe care nu ni-l pot lua.

Printre-acestea sînt de tot soiul. Voiu spicui câteva dintr'ensele pentru-a forma snopul croniceii mele de astăzi.

Sciiți cum s'a petrecut carnavalul: destul de vesel, destul de sgomotos. Și cum i-a fost viața, tot astfel și inmormântarea. Și pôte că nu l'am fi jelit de loc, decă săptămîna cea de 'ntîiu a postului — pentru-a ne trage bilanțul păcatelor anului și a căpeta iertarea lor — nu ne-ar fi osândit la post și rugăciuni. Altfel, nu e vorbă, pe cel de 'ntîiu, postul rar îl ținem, cri de nevoie când bătrîni alungă tot ce-i de dulce din bucătăria casei; pe cele din urmă, rugăciunile, nu le sêvêrșim nici-odată, căci sîntem, repetăm cu Eminescu:

... simțiri reci, harfe sdrobite,
Mici de inimi, mari de patimi; inimi bē râne, urite;
Măsci rîdînde puse bine p'un caracter inimic.
Dumnezeul nostru: umbră, patria noastră: o frasă,
In noi totul e spoielă, totu-i lustru fără basă.
Voi credeați in scrisul vostru, noi nu credem in nimic!

„Môrtea succede vieții, vieța succede la môrte”,
Alt sens n'are lumea asta, n'are alt scop, altă sôrte.

Ce e cugetarea sacră? Combinare măiestrită
Unor lucruri ne-esistente, carte tristă și 'ncălțită,
Ce mai mult o incifrează cel ce vrê a descifra.

Noi reducem tot la praful ađi in noi, mâne 'n ruină:
Proști și genii, mic și mare, sunet, suflet il lumina,
Tôte-s praful... Lumea-i cum este... și ca dēnsa sîntem noi!

După cinci zile de odihnă, in care direcțiunea teatrelor a avut timp să-și spășescă păcatul punerii in scenă a revistei „Șahăr-Mahăr”, care de s'ar fi numit „Talmeș-Balmeș” ar fi avut cel puțin meritul potrivirii titlului, artiștii redeschis-au porțile templului lor pentru-a se comite un nou sacrilegiu: al adăpostirii vagabondului „Lumpațius” pe scena teatrului național. Trec peste reprezentația de sâmbetă, 25 februarie, ea fiind dată in beneficiul gingașei dōmne Amelia Notara, care ca beneficiantă, avea dreptul alegerii. Nu voi iertă însă direcțiunii, că a permis a se juca un „cabazlic” ca aceasta și a doua zi. Una din ideile nenrocite de cari se călăuzesc cei din capul trebilor la teatru, este și aceea pe care o au, că ori ce s'ar jucă duminica, publicul tot vine să ample sala. Eh bine! nu e de loc adevêrat, și ne mirăm cum de nu s'au convins încă de asta, când atâtea probe le-au dovedit contrariul. Una asemenea au avut-o și duminică, la 26 febr. Ori cât de vechie, cunoscută și caraghioză, ori câtă atracție adăugă piesei numele lui Iulian și Mateiescu, idolii publicului nostru, sala eră gōlă, cu tōte că nu se jucase atâtea zile!

Asemenea nu voi iertă d-ei Notara, că dsa, care-i nzestrată cu mult bun gust, de astă-dată n'a avut atât

de puțin, cât i-ar fi trebuit s'alēgă o piesă in care să ne fi arētat cât pōte și că pōte mai mult de cât am crede-o in stare, o piesă din care să-și fi rădicat o nouă trēptă la piedestalu-i artistic.

*

Acēsta a făcut-o pentru beneficiul seu dna A. Romanescu și prē bine a făcut. La 17 martie s'a jucat „Dama cu Camelii”. Dsa a interpretat rolul Margaretei pe care — mi s'a spus — l'a studiat și la Paris, in scurtul timp cât a petrecut vêra trecută acolo. Corōne, buchete și aplause, prē multe de vom ține sēmă de ovațiunile reci ce se fac de obicei talentelor nōstre, dar prē puține in comparație cu cele nebune cari se fac cu imbelșugare străinilor, de multe ori fără nici un fel de merit, cari se pripașesc pe la noi, — nimic n'a lipsit spre a dovedi, că d-ei ne-a dat o nouă probă de talentul ce posedă, și că publicul a ramas pe deplin mulțămit, decă nu și de ceialalti interpreți ai rolurilor, dar in primul rēnd de dsa și apoi de tinerul-prim, dl V. Hasnaș, un tiner artist din Iași, care se 'nfățișă pentru intēia ôră pe scena teatrului nōstru și despre care vom avē adesea ocaziune să vorbim.

Sâmbetă, fiind obiceinita serată literară la dl Maiorescu, unde eră să revedem, in sêra-aceea, pe iubitul bard al latinității, n'am putut asistă la acēsta primă reprezentațiune. A doua zi însă n'am lipsit să fiu față la a doua, și am fost destul de resplătit. Dna Romanescu — de și s'a vorbit și scris puțin de dsa, pentru că la noi, când nu te pot injurā, laudele, d'altfel destul de iefine, trebuesc plătite și acestea mai mult măhnesc de cât măgulesc pe cei ce le-ar merită — e totuși indestul de cunoscută, pentru ca să ve inchipuili decă și-a interpretat sēu nu rolul in consciință. D-ei are atâta expresiune in privire, atâta mlădiere in voce și de-fășoră in scenele gingașe atâta farmec, in cele pasionate atâta căldură, in cele mișcătore atâta sentiment, in cât privitorul e 'n adevêr mișcat, uimit, stăpănit de emoțiune. Dsa ar fi desêvêrșită, decă s'ar servi in unele pasage de mai puțină volubilitate, ca să putem prinde cu ușurință tot ceea ce rostesc. In primele scene cu Armand, a fost mai mult de o gingășie adorabilă, de cât de o cochetărie studiată, devenită firescă prin obiceinuiță, cum credem că trebuie să fie Margareta. In cele alte scene însă, am iubit și am plâns cu dsa: am simțit ca dsa.

O! nu rideți, scepticilor, de mărturisirea mea! Când ênsuși Alesandru Dumas tatăl, titanul literaturii romantice, a plâns citind opera lui Alesandru Dumas fiul, noue ni-i permis să fim mișcați pân' la lacrimi in fața unei bune interpretări a aceleiași opere?!

*

Acum doi ani, cam tot pe timpul acesta, apărea la Paris primul volum dintr'o nouă publicațiune de „Teatru complet” a lui Alesandru Dumas fiul, trasă numai in 99 esemplare numerotate și avēnd tipărit pe fie-care numele persoanei cărei i eră hotărit, acēsta edițiune nefiind făcută pentru a se vinde, ci numai pentru a fi dăruită prietenilor lui Dumas și artiștilor cari au jucat in piesele sale.

Ceea ce, afară de raritatea ei, face să fie și mai prețioasă acēsta publicațiune, e că fie-care piesă-i insoțită de note intime și familiare cari povestesc istoria operei. Nimic mai frumos, — ăce un cronicar parisian dela care imprumutăm aceste rēnduri, — nimic mai spiritual, nimic mai atingător chiar de cât mica notiță consacrată „Damei cu Camelii”.

Dumas povestesc că a scris acēsta piesă la Neuilly, in vêra anului 1849, in aprōpe opt zile, *fie cum o fi*, pe tōte bucățile de hârtie mari sēu mici, lungi ori pătrate, cari-i cădeau in mână. Actul al doilea a fost scris in *cinci cēsuri*. Acesta-i actul care se petrece in camera

de toaletă a Margaretei și care se sfârșese într'un chip încântător cu-aceste replici: „Cere vr'un răspuns? — Da. — E bine, spune-i că n'are!”

Ecă dar „Dama cu Camelii” gata în opt zile, și Dumas vede atunci că-i mai ușor să scrii un cap-de-operă, de cât să-l faci să se jöce. Toți directorii resping acésta piesă, care trebuia să-și numere reprezentațiunile cu miiile . . . La Gymnase nu se primesce . . . nu se primesce nici la Vaudeville. Dumas se infățișează respectuos cu manuscriptul sub-suöră, la dşóra Page; nu e primit. Dşóra Dejazet i face o primire mai bună; ea citește piesa și declară că e gata s'ö jöce decât Dumas va schimbă epoca și decât acțiunea *se petrece sub Ludovic XV*. Dşóra Rachela dă întâlnire lui Dumas ca s'asculte citirea piesei, dar în momentul din urmă el primesce contra-ordin. Rachela eră silită să se ducă să jöce loton la o prietină.

Și Dumas, după povestirea tutor acestor încercări nefolositoare, adaugă:

„Fie dşis pentru tinerii ori viitorii mei confrăți. Când cineva voiesce să 'ntre în cariera acésta, își 'nchipuiesce că protecțiunea unui maestro póte servi la ceva pe lângă un director. Eram fiul lui Alesandru Dumas, cel de 'ntéiu autor dramatic din timpul lui; nu se putea să aibă cineva un protector mai espert și mai puternic; dar nu eră de nici un folos. Eram respins ca și cum aş fi sosit din satul meu cu numele unui necunoscut”.

Cu töte acestea, piesa ar fi fost de sigur reprezentată la „Teatrul istoric”, fără neașteptata închidere a teatrului, în 1849. Nu me pot împotrivi dorinței de a cita aci un lung pasagiu din aceste note. În tötă opera lui Dumas nu este pagină mai delicată și mai mișcătoare.

Dumas își scrisese drama fără să spună ceva tatălui seu. Acesta află, din întâmplare, despre existența piesei.

— E bine! — dşise el fiului seu, — pentru că ai făcut o dramă, citește-mi actul întéiu!

Și aci las să vorbescă Alesandru Dumas fiul:

„Me prinsese. Mărturisii tatii riđënd că scrisesem o piesă după romanul meu . . . El imi dşise atunci: „E bine, să vedem, citește-mi actul întéiu”.

„Trecurăm în cabinetul seu de lucru și-mi incepui lectura în prada uneia din cele mai puternice emoțiuni ce-am simțit în viața mea. Eram aci 'naintea judecătorului meu suprem. După actul întéiu, el imi dşise cu prietenie și gravitate tot-de-odată: „E pré bine, urmază! „Incuragiat d'acést început, citii actul al doilea și-l citii atât de bine pe cât posibil. Marele meu ascultător eră förte mișcat; ochii-i erau plini de lacrimi; scena dintre Armand și Margareta îl uimise. „Mergi 'nainte”, imi dşise el. Citii actul al treilea. Aci, el nu putü să-și stăpânescă emoțiunea și cele din urmă doué treimi ale acéstu act îl făcură să plângă ca un copil. „Haide, citește-mi restul”. Și, grăindu-mi astfel, me privia cum nu me privea nici-odată. Eră mereu, și mai mult de cât ori când, în acest ochiu mare și curat, frăgeđimea cu care eram deprins, dar se amestecă acum öre-care mirare, o bucurie delicată și stăpânită de téma că sfirșitul citirei mele nu va responde începutului.

„Erau doué seu trei öre. Aveam o 'ntâlnire dela care-mi eră peste puțină să lipsesc. „Me duc la întâlnire, dşisei tatălui meu, peste un cés voiu fi aci și voiu citi restul. Du-te și revin'ö îndată! Sânt nerăbdător să cunosc sfirșitul”. Afacerea, care me smulgea din casă fu răpide sfirșită și me 'ntorsei în fugă în aleia Frochot. În momentul când deschideam uşa cabinetului, tatăl meu se sculă înecat în lacrimi și stringându-me în brațele sale: „N'am putut să me stăpânesc, imi dşise; vream să sciu decât ai mers bine până 'n capét; am citit cele

din urmă doué acte. E original, e atingător, e îndrăsnit, e nou! Decă censura va lăsă să se jöce piesa, va fi un succes nemărginit, dar n'ö va lăsă nici-odată să se jöce. E pré *adverbat*. Pân'atunci o vei citi la „Teatrul istoric”. Sânt curios să ved efectul citirei asupra comedianilor. „Ne îmbrățișarăm încă odată, îndelung, plângënd amëndoi, și succesul cel mare al piesei nu mi-a pricinuit de sigur pe sfert fericirea ce-am simțit în ziua-aceea”.

*

Nu aceeași dulce impresie pe care ne-a lăsato „Dama cu Camelii”, ne-a lăsato și reprezentațiunile aristocrației bucureșcene. Cea de 'ntéiu s'a dat de societatea de binefacere „Regina Elisabeta” în beneficiul săracilor, luni, 5 marte. Programul serei: trei comedii franțuzesci și una localisată destul de réu, tot din franțuzesc. Atât e d'ajuns ca să nu mai vorbesc despre asta. Hotărît: Ceea ce se numesce aristocrație la noi, nu cunöscce nici limba, nici literatura țării sub al cărei cer vieța le trece atât de lină! . . . D'altfel sala teatrului eră destul de plină, cu töte prețurile cele întreit scumpe.

A doua reprezentațiune a avut loc la 7 marte: Concert vocal și instrumental și o comedie franțuzescă (ér?), în beneficiul tenorului (?) Amsel, al cărui chip nu l'am putut vedé și a cărui guriță nu i-am putut-ö auđi din pricină că, la ridicarea cortinei, ne-a vestit printr'un pristav că-i indispus (sic!) Pécac de cei cari s'au păcălit plătinđu-și 100 lei loja, séu 12 stalul. Tristă lecțiune! Dar și mai trist încă e că se găsesc persoane cari se espun pentru așa pripășiți netrebnici, când artiști româri de merit se sting în miserie, fără ca să se găsescă o mână care să li se întindă spre ajutor.

Abstracție făcënd de acésta, farmecul serei au fost dómnele Chrisenghi (voce) și Ionescu (piano), împreună cu bétrânul artist Wiest, cu arcușul totdeuna tiner, cu brațul totdeuna viguros, cu peptul totdeuna plin de foc.

*

E curios de observat la noi dragostea cu care bogătimea română — pentru că ađi banul e aristocrația, — îmbrățișeză pe străini. Să vie asta din acea afinitate de sânge care făcea pe Eminescu să esclame cu amara-i ironie:

Tötă greco-bulgărimea e nepötă lui Trăian!

Sosesce Céline Chaumont, o bună comediană care insé și-a trăit traiul și . . . Se prețuiesce o lojă 100, 80 și 40 lei; un stal 20, 12 și 8. Innalta noastră societate, care nu se 'njosesce să pășescă pragul teatrului românesc, dă năvală la comediele destul de decoltate ale repertoriului unei comediane străine spre a aplaudă cu frenesie când ea va face un gest mai liber, o mișcare mai provocătoare . . .

Am vedüt pe Céline Chaumont în creațiunile sale din „Divorçons” (a 5-a reprezentațiune dată marți, 13 marte), „Le petit abbé” (monolog) și „La petite Marquise” (15 marte) cea din urmă, dată în beneficiul ei. Piesele semnate de pene cunoscute; jocul ei plin de vioiciune, destul de nuanțat, de și de multe ori pré afectat; Fueger (Des Prunelles din „Divorçons) cu jocu-i măsurat, natural ne-au lăsato o bună impresiune care, ori cât de bună, totuși nu eră la innălțimea prețurilor. Asta a făcut ca beneficienta să jöce inaintea unei sale de jalnică infățișare. Nădăjduim insé că darurile primite cu acésta ocaziune: coröne, coșuri cu flori, bijuterii (o! o!) au implinit cu prisos lipsa dela cassă . . .

A doua đi a plecat. *Sic transit gloria mundi!*

Academia Română.

— Sesiunea generală din 1884. —

București 27 martie (8 aprilie).

Academia Română întâmpină din ce în ce tot mai multe dificultăți în activitatea sa. Se resimte chiar și presiunea impregiurărilor politice. Adese ori este descompletată, apoi mai bătută și de câte un conflict a-prig de opiniuni, ba și personal.

Vinerea trecută se țină o ședință publică. Regele și regina asistară cu un numeros cortegiu, care umplu tot spațiul disponibil. Cu asta ocaziune prezidiă însuși regele.

La deschiderea ședinței, regele a adresat membrilor Academiei următoarea cuvântare:

„Având onorul de a fi membru al acestei înalte adunări, Regina și Eu venim totdeauna cu bucurie în mijlocul dvăstră, spre a asculta discușiunile văstre științifice, care le urmărim cu un interes neincetat. Însă cum pôte să fie altfel, când lucrările de căpetenie ale Academiei sânt istoria și limba, temeliele existenței noastre naționale? Țera dătoresce astăzi Academiei un șir de documente istorice, ascunse până acum, și care au fost scoase din întineric, prin ostenele neobosite ale membrilor ei, răspândind astfel o nouă lumină asupra trecutului nămului românesc. Nu mai puțin însă trebuie să ne ocupăm de viitorul . . . de limba noastră, care s'a păstrat neatinsă în câmpiele roditoare ale Dunării, în plajurile mărețe ale Carpaților, aceste ținuturi încântătoare, descrise cu măestrie și în o limbă așa de curată de poetul nostru popular V. Alecsandri. Ce sarcină mai dulce pôte să aie Academia de cât a lua sub paza sa aceasta limbă veche pe care poporul o înțelege și o iubesc? Menținem dar aceste frumoșe expresiuni întrebuințate de străbuni, și nu ne temem de cuvinte care au căpătat de vécuri împămăntenirea. „*Superflua non nocent*”.

„Ce limbă are norocul de a dispune de patru cuvinte pentru o însușire, care trebuie să fie mândria fiecărui popor, care trebuie să fie scrise pe stégul fiecărui armate: voinicie, vitejie, bravură, eroism? Să ne ferim însă de o imbelșugare de expresiuni moderne, care nepunând o stavilă la timp, va instăina poporului limba sa.

„Am fost indemnat a rostii aceste câteva cuvinte prin dragostea care o am pentru frumoșă și bogata limbă română și fiind incredințat, că dorința Mea — îndrănesc a dice și a Academiei — nu va rămâne un „*pium desiderium*”.

„Supun dar la chibzuirea dvăstră decât nu ar fi folositor de a face un fel de „*Etimologicum magnum Romaniae*”, conținând toate cuvintele vechi, care altminterea vor fi pierdute pentru generațiunile viitoare. „*Verba volant, scripta manent*”.

„Spre a sprigini această întreprindere, pentru care patru, cinci, șese ani vor fi trebuincioși, pun în fiecare an modesta sumă de șese mii lei la dispozițiunea Academiei.

„Intr'adevăr, lucrarea această este foarte întinsă, pôte că nemărginită, să ne amintim însă cuvântul lui Horațiu: „*Est modus in rebus, sunt certi deniques fines*” și sânt convins că opera Academiei, care își va rădica șie-și un monument neperitor, va fi încoronat de o izbândă fericită”.

Acastă cuvântare a fost primită cu un mare entuziasm.

Regele și Regina cu această ocaziune au felicitat pe dl V. Alecsandri pentru meritul succes ce a obținut reprezentarea pe scena teatrului a piesei sale în versuri — *Fântâna Blanduziei*, exprimând regretul de a nu fi

putut asistă la această reprezentare, din cauza doliului curții.

Entuziasmul a fost general.

Apoi se ascultă cu atențiune academicul Gr. Stefanescu, care făcū o comunicațiune asupra coleopterelor din România.

După aceea luă cuvântul dl V. A. Urechia, care făcū o relațiune asupra unei cronici vechi, în manuscris, ce se atribue lui Milescu, ceea ce disertantele cu ponderose argumente arătă a fi greșit, constatându-i anonimitatea.

Citațiunile din această istorie a țării de pe la 1670, sânt calificate d'a provoca admirațiunea învățaților prin agerimea criticeii autorului.

Academia recunoscce că manuscrisul e foarte prețios și va lua măsuri pentru divulgarea lui.

Principalul interes însă eră concentrat în cestiunea lui „u” scurt, a cărui desbatere și deliberare eră pusă la ordinea zilei. N'ar crede cineva, ce putere atractivă au asemenea debateri pentru lumea română literară. Ajunge a spune, că fiind timpul înaintat, publicul cel numeros, între care multe dame, cu vedită părere de rău ascultă amânarea pe altă zi a discușiunii, după ce mai înteu dl raportor Maiorescu propuse votul secțiunii literare pentru ștergerea și se ascultă o lungă dicțiune a dlui Quintescu pentru păstrarea lui „u” mut.

Atăta eră de priceput, că mulțimea publicului, decât avea ea să decidă, ar fi șters pe „u” fără milă, unde nu s'aude el.

Sămbătă incendiul dela universitate impedează continuarea și astfel „u” scapă pentru asta-dată prin foc cu viață.

Academia își continuă ședințele într'o clasă a bibliotecii și se ocupă de resolvirea afacerilor curente ca să-și pôte închide sesiunea. Dar cu premiile, cu delegațiunea, cu bugetul și altele nu pră merge înainte. Ședințe publice abia se vor mai ține, lipsindu-i lo-calitatea.

Societatea pentru fond de teatru român.

(Ședința comitetului, diplomele membrilor.)

Budapesta 7 aprilie.

Comitetul Societății a ținut astăzi ședință. Cu asta ocaziune s'a constatat următoarea stare a casei:

In bani gata	380 fl. 67 cr.
------------------------	----------------

In hârtii de valoare	32,463 fl. — cr.
--------------------------------	------------------

Suma	32,843 fl. 67 cr.
------	-------------------

Murind avocatul comitetului, Stefan Ioanovici, s'a hotărit ca actele Societății cari se aflau la dănsul să se predeie dlui avocat George Szerb, ca să continueze a încasă pe calea legii sumele datorite prin reștanțieri.

Diploma pentru membrii fondatori și ordinari ai Societății e tipărită, și se pôte considera drept un tablou național foarte bine reușit. Concepțiunea lui se dătoresce dlui dr. At. M. Marienescu, actualul secretar al Societății.

Tabloul e împărțit în cinci icône. Icôna de sus în mijlocul tabloului arătă Olimpul, un del, pe care se află Apollo cu musele, eră de stânga în îndepărtare — ca și o speranță — un edificiu teatral de stilul roman vechiu. Jos la pôlele muntelui o grupă de popor, bărbați tineri și femei privesc la Apollo și la muse, și conduși de Iosif Vulcan, începatoriul ideii despre teatru național, grăbesc a se sui sus — la arte. O fetiță română a și ajuns sus, și o musă își întinde brațele ca să o îmbrățoseze.

De stânga acestei icône e alta unde o fătă română îmbrăcată în costum național din România — precum sunt introduse porturile și la noi — cântă de pe note. De dreapta e un tiner îmbrăcat în costum național, cum se costumază Călușarii în Pesta, însă și cu un palii fantastic, declamează.

Dela icônele aceste două de ambele părți, se scobor doi stâlpi încungiurați cu laure; intră laurele aceste de stânga sunt cârți, și câte pe una e scris numele: Alecsandri, Urechia, Hășdêu și de dincoci Vulcan, ca și a autorilor de piese teatrale; ăra de dreapta sunt note pe cari se vîd numele: Porumbescu, Stefanescu, Ventura, Scheletti, ca și compositori români.

Jos de stânga o icônă asemenea mărișoră, ce reprezintă un cor de 14 persoane. Aci în frunte se vede portretul dlui Șepețan ađi preot în Chiseteu, ca și întemeiatorul întîiului și vestitului cor din Chiseteu în comitatul Timișului. Lângă densusul partea mai mare ocupă coristii din Chiseteu, și apoi sînt învêrstați inteliginți și dame, una în costum național. Jos de dreapta e o sală de concert, o domnișoră cântă la pian, alte două în port național stau și cântă din gură, ăra dincolo de clavier se vîd, trei tineri români, doi cu violină, unul cu flaută.

Aceste scene sînt aduse, pentru că prin astfel de mijlôce s'a adunat banii pentru fundațiune, și aceste sînt începuturile pentru de a face progres în literatura teatrală, în musică și în aceste arte.

Dădu să însuflețescă și mai departe lumea română, cu simțemînt bun, și să ne ajute!

Serisori din Bucovina.

Cernăuți 5 aprilie n.

(Conferința literară a dlui Ioan Bumbac. — Un fapt generos.)

La 28 marte dl profesor Ion Bumbac a ținut prelegere publică despre „dominațiunea Goților și Gepiđilor în Dacia și inriurința lor asupra limbei române” înaintea unui public foarte numeros și ales.

Prelegerea asta o să apară în curînd în fôia dlui prelegător „Aurora Română”, nr. 3—4 pentru luna martie-aprilie a. c. Dl Bumbac însă avuse bunăvoința de a ne cedă pe câteva momente manuscrisul și astfel sîntem în poziția plăcută de a pute da un resumat fidel al lucrării sale.

Nainte de anul 271 d. Cr. năvăliseră în Dacia Goții apuseni, ocupând numai marginea ei orientală, adica Basarabia și părțile Moldovei până către Siret. Dl conferențiar documentă faptul acesta cu istoricii bizantini Procopiu, Agakias și Menandru și Const. Irecec (ist. Bulgarilor), și combătut pe gotul Jornandes, care în „De rebus Geticis” susține, că Goții ar fi cuprins și stăpînit toată Dacia. Stabiliți fiind Goții între Don și Nistru, ei încercară neconținut a străbate pe țermul drept al Dunării, fiind atrași de faima avuției provinciilor grece. La 250 ei cuprinsă Basarabia și siliră pe Romani a evacua Dacia, și fără de a ocupa cealaltă parte a Daciei. La 335 Goții portară resboi cu Vandalii, cari erau așezați mai în lăuntru Daciei, în Timișana-Transilvania; Vandalii fiind învinși, se retraseră în Panonia. De atunci poartă Dacia Traiana numele de Gothia, de și puterea Goților remase mărginită la partea orientală a Daciei (Basarabia și Moldova orientală), căci pe Romani i vedem totdeauna căutând și atacând pe Goți în părțile Basarabiei inferioare, pe la gura Prutului. Așă face generalul împăratului Valens între 367—369 un pod peste Dunăre lângă orașul Noviodunum, Isaccea de astăzi. Pe la 375 Goții înfrințați prin Huni părăsesc tabăra lor dintre Nistru și Prut și trec în Moesia și se

aședă în Dacia Aureliană. Goții nu conveniau în tot restimpul dominațiunii lor în Dacia cu Daco-Românii, cari se infundaseră în sinul munților Carpați, de unde se scoboriau din când în când de pe plaiuri, până la pôlele munților către Transilvania, căci primele amintiri despre Romani le aflăm în evul mieđ în părțile Transilvaniei. Din cauza asta nici nu aflăm elemente gotice în limba română.

La 375 regele gotic Atanaric se încercă de a se opune Hunilor mai întîeu lângă Nistru, apoi lângă Prut, dară indeșert. Atanaric fugi spre apus, unde învingînd pe Sarmati, cari locuiau pe atunci în părțile Munteniei, se ascunse în întunecoșii codrii ai părții dace, numite „Caucaland”. Dară și de aicia îl fugăriră Hunii. Aceștia se opriră în Muntenia, lătindu-se până în Panonia; ăra Gepiđii cuprinsă locurile dela Criș și Mureș, pe unde se aflau și Sarmati. Hunii se aședară apoi în șesurile Tisei. Transilvania, câmpurile dintre Dunăre, Nistru și Carpați remaseră și mai departe necuprinse de ei, lăsându-le cum se pare altor nêmuri supuse.

Dacia se numește de Bizantini Scitia. Nici unul din poporele mai însemnate, ce năvăliră și trecură peste Dacia veche, nu se aședă în Transilvania, ci toate trecură mai spre apus, decă nu mai departe, cel puțin până în Panonia și Moesia. Așă făcură Vandalii, Goții apuseni și resăriteni, Hunii, Gepiđii, Longobarđii, Avarii și chiar Magiarii, pentru că în Transilvania nu se aflau locuitori câmpeni buni de sclăvie, nici drumuri de comunicație, nici comori bizantine și nefind măcar în apropierea altor provincie bizantine seu romane avute.

După Huni găsim în Dacia pe Gepiđi, cari vorbiau goticesce. Rössler transpune pe Gepiđi la Dunăre și Carpați și le atribue ca teritoriu stăpînit de ei tot teritoriul dintre Marea-Nêgră, Dunăre, dintre Carpați și până în Ungaria orientală, adica toată Dacia; dară Rössler i strămută în șirele înmedat următoare departe de Marea-Nêgră, în Panonia, așă în cât nici marginea ei resăritenă nu ajungea până pe teritoriul Daciei Traiane. Deci Gepidia nu se întindea dela Marea-Nêgră și până în partea resăritenă a Ungariei, ci ea se află mai spre apus de Dacia Traiana. Deci Rössler ar fi avut mai mult drept de a se miră, decă ar fi putut află ôre-cari elemente gotice în limba română.

*

Societatea înființată în Suceva spre respândirea și ajutorarea școlilor române în Bucovina a primit dela dl cavaler Popovici din Stroesci suma de 10,000 fl. val. aust.

Faptul acesta vorbește de sine.

D. O. Olinescu.

C e e n o u ?

„Fântâna Blandusiei”, comedia antică în trei acte și în versuri a dlui V. Alecsandri, s'a represintat pentru prima-oră joi la 22 marte (3 aprilie) pe scena Teatrului Național din Bucuresci. Piesa a făcut un efect mare, de care de mult nu s'a vîdut pe acea scenă. Artiștii au emulat intru a interpretă cât mai fidel rolurile lor, ăr publicul încântat a chemat mai de multe ori pe ilustrul autor înaintea rampei, oferindu-i cununi numeroșe și frumôse. A fost o seră de naltă și bine simțită ovațiune pentru bardul nostru național. O sêrbătore a celei mai nalte poezii române, la care fie-care inimă românescă palpita de bucurie și de fericire. Vom publică în nrl viitor raportul cronicarului nostru din Bucuresci, care pentru numărul acesta — durere! — a sosit târziu.

Localul Academiei Române. Sêptemăna trecută, cu ocasiunea incendiului mare din Bucuresci, țiarele

străine anunțară că a ars „palatul Academiei”. Dar asta fu greșelă, căci Academia n'are palat; ea se află instalată în palatul universității, și — precum raportăm mai la vale — în acesta a izbucnit focul, însă Academia n'are nici o pagubă. Sunt mai mulți ani, decând Academia cere neconținut ca statul să-i facă o clădire. În sesiunea din anul trecut dl Ion Ghica a sulevat de nou cesțiunea acésta, dar însădar. În sesiunea actuală tot dsa a propus ca Academia să stăruiească la guvern, în care trei din membrii sei fac parte, pentru ca să inscrie în bugetul statului pe fie-care an câte $\frac{1}{2}$ milion, care, într'o serie de 4—5 ani să se destineze pentru scopul acesta. Dl Sturdza constată necesitatea, căci colecțiunile Academiei sânt mari și de o valoare neaprețibilă, pentru care ar trebui să se facă un local care să presinte mai multă siguranță; dar crede, că statul numai în cazul acela ar pute vîni întru ajutor, când ar pute trage sub auspiciile sale și celelalte musee ale statului. Propunerea dlui Ghica se adoptă. Se alege apoi o comisiune în persoanele dlor I. Ghica, N. Ionescu, Maiorescu, Bariț și Alecsandri, cu însărcinarea d'a stăruii la guvern în cesțiunea acésta. Tocmai acum aflăm, că corpurile legiuitoré au destinat $2\frac{1}{2}$ milioane lei pentru o clădire, în care să încapă museele, bibliotecile, pinacotecele și Academia și să se înființeze și o grădină botanică sus la Cotroceni.

Arderea universității din București. O mare nenorocire s'a întemplat la sfêrșitul șeptemăunii trecute în București. A ars aripa dréptă a universității. Focul a provenit dela un coș dela soba din cancelăria școlii de bele-arte, unde dormia îngriitorul acelei școli. Din nenorocire s'a putut scăpă pinacoteca, museele de sciințe naturale, de antichități, ale căror obiecte au fost scóse de soldați și depuse în giurul statuei lui Mihai Vitezul. Tot aci s'a depus și archiva și bibliotecile senatului, bibliotecile Academiei și a Societății geografice. A ars însă o parte din biblioteca museului, care cuprindea lucrări de mare însămnătate privitoare la sciințele naturale. Școla de frumóse arte asemenea a suferit câteva perderi; mai multe tablouri și vr'o câteva mulagiuri de statue au fost deteriorate. Tótă Flora României, diferite colecte cumpărate și schimbate de pe la museele din străinătate, precum și instrumentele, cu care se face cursul de botanică, au fost distruse de flacări. Dl dr. Brânză, care privia, cu lacrimile în ochi, la acésta nenorocire, este în adevér de plâns. Pe lângă că i s'au ars colecțiunile sale, cărțile și instrumentele, pe care le împrumutase, instalându-se în laboratoriu și biblioteca Botanică, apoi o muncă de 15 ani a fost distrusă numai în câteva momente. Pagubele sânt enorme. Dar în genere s'a scăpat mai mult, decât se credea; însă cât timp și câte sume mari și sacrificii nu vor necesită spre a ajunge la starea de mai înainte! Lipsa de apă și faptul că tóte sálile universității erau închise cu cheia, au contribuit fôrte mult la acésta mare nenorocire. „Națiunea” publică un apel cătră toți românii, spre a ridică din cenușe templul sciinței și al luminei. Dl Dimitrie Brătian s'a înscris cu 1000 lei.

Archiducele Rudolf la Constantinopole. Colonia austro-ungară din Constantinopole a otărit programa ce trebuie a se urmă la sosirea la Constantinopole a archiducelui Rudolf și a archiducesei Stefania. După acésta programă, tótă colonia austro-ungară le va eși înainte în ziua sosirii lor la Kabak pe vapórele Lloydului. O adresă pusă într'un plic împocobit cu petre scumpe, va fi înmănată principelui la sosirea sa, de cătră delegații coloniei. Pe lângă acésta, o subscripție,

care a început îndată, a produs o sumă îndestul de însămnată pentru a oferii distinșilor călători un obiect de preț, ca suvenire a șederii lor la Constantinopole, și pentru cheltuelile unei serenade care va fi dată de șa colonie. Un Te-Deum, la care vor asistă distinșii óspeți, va fi cântat duminica în urma sosirii lor, în biserica Sta Maria, la Pera. La plecarea principelui, colonia îl va însoți cu muzica până la Kabak în vapórele Lloydului.

Fundațiunea Rudolf-Stefania în București. „L'Independance roumaine” dice, că după invitațiunea făcută de „Handels Gewerbeverein” din București, delegații societăților austro-ungare: Anker, Eintracht, Liedertafel, Unterstützungsverein, Turnverein, Kegelklub și Ungarische Gesellschaft s'au întrunit luni sêra pentru a delibera în privința manifestațiunii ce are a se face cu ocaziunea trecerii prin București a principelui moștenitor al Austro-Ungariei și-a principesei Stefania. Delegații au otărit să fundeze o societate în scopul d'a înzestră june fete sărace austriace, ungare și române. Acésta societate va avé numele de „Rudolf-Stefanie-Stiftung”, și președinta onorară va fi oferită principelui Rudolf și principesei Stefania.

Necrolog. Ioan Petric, directorul și învățătorul școlii române din Satulung lângă Brașov, a încetat din viață, jelit de numeroși consăngeni.

Poșta Redacțiunii.

Bibliofil. În nr. viitor.
Suspînul amor al lui Traian visat de tinerul de mare speranță N. N. Este o probă de naivitate și de — modestie.
S'a stins. Nu se admite.
Șicla-mare. Deslegarea a sosit târziu.
B.-Lazuri. Nu e destul numai a voi.

Călindarul șeptemăunii.

Ziua sept.	st. v.	st. n.	Numele sântilor și sêrbătorile.	Sórele resare	Sórele apune
Duminica 6 din pasesimi, a floriilor Evang. dela Ioan c. 13.					
Duminică	1 13	(†)	Dum. Floriilor	5 18	6 44
Luni	2 14	†	Isv. Tămăduirii	5 16	6 46
Martți	3 13		Cuv. Nikita	5 14	6 47
Mercuri	4 16		Cuv. Păr. Iosif	5 13	6 48
Joi	5 17		Mart. Teodul	5 11	6 50
Vineri	6 18		P. Eftimie archiep.	5 8	6 52
Sâmbetă	7 19		Cuv. Păr. George	5 6	6 53

Invitare la prenumerațiune.

Treiluniul prim, ianuarie—martie, se ncheia cu nr. 13. Rugăm pe aceia, a căror abonamente espiră atunci și vreu să albă foia noastră și mai departe, să binevoiească a ne respunde în 8 zile prețul de prenumerațiune. Fără bani nu se pôte trimite foia nimenuia. Cei ce nu vreu să mai fie abonați la foia noastră, sânt rugați a ne înapoia numărul acesta, ca să-i ștergem din registrul abonaților noștri.

Totodată deschidem prenumerațiune nouă cu următoarele condițiuni: pe april—dec. 7 fl. 50 cr., pe april—sept. 5 fl., pe april—junie 2 fl. 70 cr.

Mai avem câteva esemplare și din începutul anului curent.

Editura Familiei.

Proprietar, redactor respunđător și editor: **IOSIF VULCAN.**

Cu tipariul lui Eugeniu Hollósy în Oradea-mare. Strada principală.